

İSLAM'DA KADININ YERİ

<"xml encoding="UTF-8?">

İSLAM'DA KADININ YERİ

İnsan oğlu bu dünyaya ayak basıp toplu olarak yaşadığı günden beri hem tabii olarak meydana gelişi ve hem de toplumsal yaşamını sürdürmek için kadın cinsine ihtiyaç duymuş, hiç bir zaman erkek yaşam ve bekasında kadından ihtiyaçsız olmamıştır.

Beşer toplumu, ister vahşi insan olsun ister medeni yaşam yolunu sürekli, örf ve adetler, adilane veya zalimce kanunlar gibi bir takım kuralların sayesinde kat etmiştir.

İşte bu nedenle kadın cinsi hususunda da her kabile, her kavim ve her soy ve millet arasında özel bir takım kurallar uygulanmaktaydı.

Bir beşer toplumundan uygulanan bütün adet ve kuralların su, hava, bölge, muhit ve yaşam sabıkası şartları vs.nin bir takım tabii etken ve şartlardan kaynaklandığı gibi tabiatla hüküm süren değişim ve tekamül kanunu tabiatın madlülû olan toplumsal kurallarda da kendini göstermekte ve etki bırakmaktadır;

kadın hakkında uygulanan kurallar da bu genel hükümden istisna olmamış, insanoğlunun yaşam doğrultusunda değişim ve tekamüle sebep olmuş, mükemmelliğe doğru –elbette çok yavaş bir şekilde- ilerlemiştir.

Toplumda kadının konumunu, değişim ve tekâmülünü şu maddelerde özetlemek mümkündür:

Birinci merhale: Kadın, ilkel insan toplumlarında insan toplumunun bir parçası sayılmıyordu ve hiçbir şekilde toplumsal ağırlığa sahip değildi, kadına karşı insanın bir hayvana davranması gibi davran ılıyordu.

İnsanoğlu, özel yaşam bölgesinde hedefi olan ve tabii maksatlarını izleyen vahşi hayvanı istihdam ve istismar saikiyle ve ihtiyaçlarından dolayı istihdam eder ve insani çıkarları

doğrultusunda mülkiyetine geçirir,

onun etinden, derisinden, yününden, kemiğinden, sütünden, kanından, güç ve kuvvetinden ve hatta onun dışkısından yararlanır ve onu toplumsal yaşamına sokup beslemesine rağmen ona hiçbir hak tanımaz.

İnsan mülkiyetindeki evcil hayvanlarının yiyip içmesi ve çiftleşmesini sağlıyorsa ve onların ihtiyaçlarını gideriyorsa, onların da insan gibi şuurlu, iradeli ve canlı varlıklar olup belli bir hukuka sahip oldukları için değil, onlardan beklediği çıkarları içindir.

İnsanın istihdamındaki evcil hayvanlardan birine bir zarar dokundurulacak olurlar da sonuçta o zararı veren kişiyi cezalandırırlarsa o kişinin o hayvanın sahibinin haklarından birini çiğnediği ve bu vesileyle bir suç işlediği içindir, o hayvanın insan toplumunda bir hukuku olduğu için değil.

İnsanoğlu kendi huzur ve rahatlığını temin etmek için her gün kimyasal ilaçlar kullanarak milyardlarca zararlı mikrop ve haşereleri ortadan kaldırmakta, beslenmek ve diğer ihtiyaçlarını gidermek için milyonlarca hayvanı öldürür ve bundan dolayı en küçük bir suç işlemiş olmak duygusuna bile kapılmaz.

Kadın da ilken insan toplumlarında bu durumdaydı; tarihin gösterdiği ve vahşi kavimlerin ve bayındırlıkların etrafında yaşayan insanların eserlerinden anlaşıldığı gibi insanoğlunun tarihinde çok uzun bir zaman (belki de milyonlarca yıl) sürecinde kadın insan toplumunda bir asalak hükmündeydi ve insan toplumunda hiçbir hakka sahip değildi.

Toplumdaki varlığı ve insanlar arasında korunmasının tek nedeni, toplumun haklarından yararlanmak değil, toplumun bir takım ihtiyaçlarını gidermektir. Yayla veya kışlağa göçtüklerinde eşyaları taşımak, yakacak toplamak, balık avlamak, erkeklerin evlerine hizmet, çocukları yetiştirmek ve hasta bakıcılığı yapmak gibi alçak ve değersiz işler kadının yapması gereken görevlerdi.

Kadın babasının veya velilerinden birinin evinde olduğu müddetçe erkeğin malı sayılı, hiçbir şeye sahip olamazdı; hatta özel elbisesi ve ziynet gereçleri bile ev reisine aitti; hakkında ön görülen her türlü siyaset uygulanabilir, her türlü cezaya, hatta ölüm cezasına bile çarptırılabilir, bir bağış, hediye, borç ve ödünç olarak diğerlerine verilir;

kocasının evine intikal ettiğinde -elbette alış, veriş şeklinde intikal ederdi; bu gidişatın kalıntılarından biri de günümüzde bazı yerlerde devam eden süt pahasıdır- babasının evinde kendisinden edilen yoğun istifadelere ilaveten erkeğin şehvetini gidermesi için bir alet olur, erkeğin cinsel ihtiyaçları onunla giderilirdi (hala günümüzdeki medeni toplumumuzun köşe-bucağından,

medeni şehirlerde tuvalet sorununu gidermek için umumi tuvaletlere ihtiyaç olduğu gibi cinsel ihtiyaçların giderilmesi için ve yine aile kurma gücüne sahip olmayanlar veya gurbette olmaları ya da başka nedenlerden dolayı geçici olarak mahrumiyet yaşayanların vücutlarında toplanan şehvet maddesini defetmeleri için genel evlerine ihtiyaç olduğunu söyledikleri duyulmaktadır.)

Eski toplumlarda, erkek istediği kadar kadınla evlenebilir, kadının tam aksine bu konuda hiçbir sınırlamaya tabi tutulmazdı; boşama hakkı da kadının elinde değil, erkeğin elindeydi;

kadın her zaman erkeğin emri altında yaşar, mutlak surette erkeğin eğilimlerine feda olur, hatta umumi kıtıklarda ve özel misafirliklerde kadının etinden yararlanılır, onun etlerinden rengarenk yemekler hazırlanır, misafirlere sunulurdu.

Kısacası, ilkel toplumlarda kadın insan şeklindeki hayvan gibiydi.

İkinci merhale: Kadının toplumdaki yaşamında medeni milletler arasında medeni kanun ve kurallar bulunduğu bir merhale vardır; medeni kanunlarla benzerliği olan Babil'deki Samurabi kuralı, eski Rum, eski Yunan kanunu, eski İran, Çin ve Mısır kuralları gibi.

Bu kanun ve kurallar arasında her ne kadarda bir çok farklılıklar varsa da kadının insan toplumunda bir takım haklara sahip olduğu ve kadına yaşamını sürdüremeyen zayıf bir insan gözüyle bakılması konusunda ortak özelliğe sahiptirler.

Bu toplumlarda kadın her zaman ve her durumda erkeğin velayet ve yönetimi altında yaşamalıdır, sürekli günlerini uyumluluk ve bağlılıkla geçirmeli, hiçbir istiklali olmamalıdır;

ne yaşamında kendine bir yol seçmek veya serbest bir girişimde bulunmak için irade bağımsızlığına ve ne de az da olsa kendisine çalışmak, bir işinden kendisi yararlanmak, bir ücreti hakketmek, yargı makamlarında bir dava açmak veya tanıklıkta bulunmak ya da emir ve nehiy etmek için ameli bağımsızlığa sahiptir.

Bu toplumlarda kadın babasının evinde olduğu müddetçe içerisinde babasına uyar, özellikle ona itaat eder. Babasının onun hakkındaki her türlü tasarrufu geçerlidir; kiminle evlendirirse, kime hediye ederse, hangi siyasette bulunursa itiraz edemez.

Kadının bu topluda hiç kimseyle miras alma ve diğer aile haklarını için şart olan resmi bir akrabalık bağı yoktur; ne erkeklerle ve ne de diğer kadınlarla böyle bir hakka sahiptir; sadece bazen babası, kardeşi ve oğluyla evlenmesini engelleyen tabii bir akrabalık bağı vardır.

Elbette eski İran'da mahrem konumundakilerle evlenilebilir, Çin ve Himalya'nın etrafında tabii akrabalık sadece kanınla olur ve nispetler onda merkezleşirdi, bu da bir kadının birkaç kocası olmasından kaynaklanıyordu.

Onlardan bazıları bu adet hala bile sürdürmektedirler ve çocuğu babası ve babasının babasıyla tanıtmaları yerine annesi ve anne annesiyle tanıtmakta ve soy silsilesini annelerle saymaktalar.

Bu millet ve kavimlerde kadın bazen velisinin izniyle yaptığı bir iş veya evlilik mihriyesiyle elde ettiği para dışında servet sahibi olamazdı. Eğer velinin kendisi kullanmasaydı kadının geçimi velisinin kefilliği veya onun kayyımlık ve velayetiyle idare edilirdi. İşte bu nedenle babası veya kocası kadını istediği gibi cezalandırma (hatta uygun görürse öldürme) hakkına sahipti.

Kadının en kötü durumu, yabancı bir erkekle çirkin bir ilişkide bulunduğu veya ay başı adeti gördüğü -bu durumda ondan çirkin bir varlık gibi kaçınılırdı- ya da doğum yaptığı ve özellikle kız doğurduğu zamanlardı.

Kadın iyi bir iş yapsaydı onun yarar ve övgüsü erkeğin olur, iyi mükafatı erkeğe verilirdi; fakat kötü ve çirkin bir iş yaptığında o işten kendisi sorumlu tutulur ve o işin cezasını kendisi çekerti.

Evet, bazen istisna olarak baba-evlatlık şefkati veya karı-kocalık sevgisiyle vasiyet vb. yollarla ona bir mal verilir veya hakkında bazı özellikler tanınırdı; fakat her durumda irade ve amelinde bağımsız değildi.

Bir benzetme yapacak olursak, bu millet ve kavimlerde kadın yaşamını idare etme gücüne sahip olmayan, velilerinin velayet ve kayyımlığı altında ve onlara uyarak yaşayan küçük bir çocuk gibiydi;

Çünkü küçük bir ocuk her ne kadar da bir insan olsa fakat yine de irade ve amel bağımsızlığına sahip olursa, düşünce zaafı ve irade güçsüzlüğü nedeniyle toplumun düzenini bozar, toplumun azalarını fel eder. İşte bu nedenle tedricen eğitilip toplumun bir yesi olma liyakati bulmak için velilerine uyarak yaşamak, büyüklerinin emirlerine uygun olarak davranmak zorundadır.

Bu millet ve kavimlerde kadının konumunu kul ve kle halinde yaşayan, irade ve amel serbestliğı nimetinden mahrum olan esirliğı de benzetebiliriz. Savaşta zafere ulaşan düşmana esir düşen bir kle her ne kadar bir insan olsa ve insanın vücudundaki bütün teçhizata sahip olsa da ancak düşmanın fatih ve galip bir toplum olduğu, irade ve amel özgürlüğünün bu toplumun saldırısına uğradığı,

toplumun temelini bu toplum tarafından yıkıldığını, eczasının dağıtıldığını ve insanlığın yok edildiğini göz önünde bulundurarak galip gelen toplumun hareketini normal olarak sürdürebilmesi için onun amel ve irade özgürlüğünü elinden alıp zillet ve köleliğe düşürmeli, sulta altında tutmalıdır.

Yine kadının şuuru zayıf, duygu ve şefkati kuvvetli olduğu için toplumun düşmanı sayılır; kadının irade ve amel bağımsızlığıyla topluma girmesi toplumu fel etmekten ve pişmanlıktan başka bir şey doğurmaz.

Eski medeni milletlerin ortak kanun ve kurallarında kadın bu konuma sahipti. Yahudilik ve Hristiyanlık açısından ise ellerinde olan ilahi kitapları Tevrat ve İncil gereğince kadının toplumdaki yeri hemen hemen medeni milletler toplumunda olduğu gibidir.

Fakat bu mukaddes kitaplardaki ortak nokta şudur: Kadının kesinlikle erkeğın seviyesine ulaşamaz, kadının toplumsal ve dini ağırlığı erkeğın toplumsal ve dini ağırlığından oldukça aşağıdır.[1]

İlahi olmayan diğerk dinlerde ise kadının dini emellerinin ya hiç ya da pek önemli bir değeri yoktur.

nc merhale: İslam'ın kadın için belirttiğı ortamdır; bu makale de özetle bunu açıklamak için

yazılmıştır. İslam dini kadını bir insan bireyi sayış ve -tam anlamıyla- insan toplumunun bir parçası bilmiş ve ona bir insanın tesir, irade ve ameli miktarında insan toplumunda bulabileceği ağırlığı vermiştir.

İslam'ın kadın hakkındaki görüşünün aydınlığa kavuşması için şunu hatırlatmamız gerekir ki, biz şimdi muhalif siyasi rüzgarlarının estiği, zıt ve çelişkili tebliğat dalgalarının çarpıştığı bir ortamda yaşamaktayız;

içimize ıstırap, vahşet ve korku düşürerek doğru düşünmemize engel olmuşlar, bağımsız ve doğru düşünceye uyulması gerekir diye Allah vergisi olan fitri mantığımızı körü körüne taklide çevirmişlerdir.

Bir taraftan orta çağda kilisenin asırlar boyu sürüp giden diktatörce metodu, mantıksız ve zorba öğretileri, bir çok düşünceleri canlı canlı toprağa gömdü,

milyonlarca suçsuz canı işkence altında öldürdü temelsiz ve gevşek teşkilatının durum ve konumunu korumak için kendine en tehlikeli rakibi saydığı İslam dinini her türlü iftirayla suçladı ve izleyicilerine onu en çirkin inanç diye tanıttı ve bu kutsal dinin bütün güzel hakikatlerini en çirkin şekilde gösterdi.

Kilisenin aşırılık ve saçmalıkları öyle bir yere ulaştı ki son asırlarda Avrupalılar sanayi hareketiyle birlikte kendilerinde buldukları düşünce inkılabıyla kilisenin dünyaya hükmeden gücünü alıp Rum kilisesinin dört duvarı arasında sınırladılar.

Kilise inancının asırlarca saçmalıkları, yaptıkları tahmil ve zorbalıkları zihinlerinde öyle kötü bir etki bıraktı ki artık din gerçeklerini bir avuç hurafe saydılar, "din" terimiyle "körü körüne taklit" terimini eş anlamlı bildiler ve bu inanç hala da devam etmektedir.

Elbette kendi dinlerine karşı böyle bir duyuya sahipken o kadar kötü propagandadan sonra diğer dinlere ve özellikle İslam dinine karşı nasıl bir duyuya sahip olacakları da besbellidir.

Diğer taraftan Avrupa milletleri ilim ve sanayide ilerlemeyle elde ettikleri büyük güçle dünyanın diğer kıtalarını fethetme, siyasi etkinliklerini, iktisadi güçlerini artırmak ve genişletmek için her vesileden yararlandılar ve nihayet tam bir muvaffakiyetle halkın kendilerinin ilmi ve ameli

–üstünlüklerine ikna ettiler,

Avrupa hayatı dışında bir hayatın hiçbir değeri olmadığını, bilgisiz ve cahil geçmişlerinin hurafelerini taklitten başka bir şey olmadığını kesinleştirdiler. Şuuru olan herkes Allah vergisi olan mantığını ayaklar altına almalı, hiç itiraz etmeden ve sebebini aramadan Avrupa hayatını izlemelidir.

Batı propagandası tam bir muvaffakiyetle zihinlerimize şu mantığı işledi: Dünya ismi verilebilecek tek yer batıdır, insan denilebilecek tek kişi batılıdır ve insanı saadete ulaştırabilecek hayat da Avrupa hayatıdır.

Aydınlarımızın mantığı budur. Din hükümlerimiz ve eski toplumsal kurallarıımız günümüz dünyasıyla bağdaşmaz. Bizim dünyaya yaraşan kanunlara ihtiyacımız var. Bu gün medeni dünya falan metodu kullanmaktadırlar (bu cümlelerde dünyadan maksat batı ve dünya halkından maksat ise batılılardır)...

Bir taraftan da şu acı gerçeği de itiraf etmek gerekiyor ki, biz iç çekişmeler ve bin yıllık ihtilaflarla, yöneticilerin zevk-u sefa sürfeleri ve bencillikleriyle düşünce bağımsızlığımızı tamamen kaybetmiş, özgür düşüncemizi ve Allah vergisi mantığımızı bir takım çürük ve içi boş kavmi taassuplara dönüştürmüştür.

Bu amillerin sonucu ve üzerimizde bıraktığı etki, düşünce özgürlüğü ve taklit bağlarını koparma adına Allah vergisi mantığımızı bir kenara bırakarak tamamen batılları taklit etmeye koyulmamız, onların söz ve hareketlerini izlemekten başka bir şeye girişmememiz olmuştur.

Bu cümleden, hakikatlerin açıklanmasını, maneviyatımızın tefsirini ve öğretilerimizin beyanını onlardan istedik, kendi öz malumatımızı onlardan aldık; oysa ki,

İslam gerçeklerimizde onların malumatı yine onların zihni geçmişleri, orta çağların çirkin hatıraları veya müsteşriklerin acayip incelemeleridir ki bu bilginlerin yazılarını incelediğimizde rahiplere ve haçlı savaşları dönemi yazarlarına yüzlerce rahmet göndermemiz gerekir.

“Muhammed yedi yaşında Hatice’yle evlendi, Ömer’den sonra Ali hilafete geçti, Kazimeyn şehrinde şiilerin on birinci imamı defnedilmiştir ...” diyen müsteşrik yazarlar bu mantıkla kadının

ve İslam'da kadının esir ve toplumsal haklardan tamamen yoksun bir halde yaşadığını, irade ve amel özgürlüğünden mahrum olduğunu, miras ve şahadette erkeğin konumunda olduğunu (o da pratikte değil sadece ismen) söylemişler, kadın sürekli eve hapsedilmesi gerektiğini,

okur-yazarlık nimetinden mahrum olması gerektiğini ve bazen zaruret gereği dışarı çıktığında önüyle arkasının seçilmeyeceği siyah bir çarşafa bürünmesi gerektiğini dile getirmişlerdir!

Bu durumlar ve bunların doğuracağı felaketleri göz önünde bulundurduğumuzda bu meselede ve diğer temel dini meselelerde İslam'ın görüşünü açıklarken sağa-sola koşmadan veya şunun-bunun sözünü dinlemeksizin özgür düşünceyle ve Allah vergisi mantığımızla mümkün olduğu kadar dini açıklamalara müracaat ederek bu hukukun birbirleriyle ilişkilerini ve temel dayanaklarını tespit etmemiz gerekiyor.

İslam kanunlarının umumi kaynakları: Şüphesiz insanı diğer hayvanlardan ayıran özelliği onun düşünmesidir; insan bu vesileyle duyu organlarının elde ettiği şeyleri genelleştirerek bu külli malumatı özel bir şekilde düzenleyip bunlardan külli sonuçlar alır ve böylece meçhulâtı keşfeder.

Her ne kadar da insanın yaşamı doğrultusunda çok iyi yararlandığı bir çok duyguları varsa da ancak insanın canlı özelliğini göz önünde bulundurarak bütün bunlar düşünce mekanizması düzeni altında etkilerini göstermelidirler; aksi durumda, bütün hayvanlar bu duygulara sahiptirler; hatta bazıları bazı açılardan insandan çok daha güçlüdürler.

Kur'an-ı Kerim bir çok ayette insana akıl verdiğini bildirerek onun üzerine minnet bırakmakta, insanı duygu ve düşüncelerinden sorumlu tutmaktadır:

“Sizi yaratan, size işitme (duyusu), gözler ve gönüller veren O'dur.” (Mülk, 23)

“Doğrusu kulak, göz ve gönül, bunların hepsi o (yaptığı)ndan sorumludur.” (İsra, 36.)

Bu ilkeye dayanarak insana has teçhizin ürünü ve bu özel ağacın meyvesi olan insan toplumunu duygu ve hislerin isteklerine değil, düşünme özelliğine bağımlı kılmış, toplumsal kanun ve

kuralları akl-ı selimin teşhisine ait bilmiştir.

Ve sonuçta, toplumun fertlerinin çoğunun isteklerine ters düşse bile aklın hakkaniyetini teşhis ettiği hüküm ve kuralların toplumda uygulanmasını gerekli görmüştür. Çünkü insan saadeti doğrultusunda hayvani eğilimlerinin değil, neviyetinin (aklının) saadet noktası teşhis ettiği şeyi hedefi edinmelidir.

“Gerçeğe ve doğru yola götüren bir kitap diledik.”[2]

“Eğer hak, onların keyiflerine uysaydı, gökler, yer ve bunların içinde bulunan kimseler bozulur, giderdi.”[3]

İslam insanlığın seçkin bir vahit olduğunu teşhis etmektedir; erkek ve kadın her ikisi de insandır ve erkeklikle dişilik açısından farklı olmalarına rağmen insanlık açısından bu ikisi arasında hiçbir fark yoktur; çünkü ister erkek olsun ister kadın her insan, erkek ve dişi iki kişinin cinsel ilişkisinden meydana gelmektedir.

“Ben, sizden erkek kadın, hiçbir çalışanın işini zayı etmeyeceğim. Hep birbirinizdensiniz.”[4]

“Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah yanında en üstün olanınız (günahlardan) en çok korunanınızdır.”[5]

İşte buna dayanarak kutlu İslam dini kadını da erkek gibi insan toplumunun kamil bir parçası bilmiş, her ikisini de eşit olarak bir bütünün iki parçası saymış ve erkekte olduğu gibi kadın için de düşünce ve amel özgürlüğü tanımıştır. Ancak bir kişinin bir toplumun kamil bir parçası olması, onun, toplumun diğer parçalarının sahip olduğu her hakka ve birisinin sahip olduğu her meziyete onun da sahip olmasını gerektirmiyor.

Çünkü cüziyet olasılığıyla, toplumda fertlerle cüzlerin ihtilafı onların farklı toplumsal haklara sahip olmasını gerektiriyor. Tarihin de gösterdiği gibi insanlık tarihinde sürekli toplumlar olmuş, erkekler de onun cüziyetini oluşturmuşlar, fakat buna rağmen hiçbir zaman bilginin konumu cahile verilmemiş, güçlü ve denenmiş bir erkeğin vazifesi tecrübesiz ve güçsüz bir kişiye bırakılmamış, zalim ve takvasız biri adil ve takvalı birinin yerine geçirilmemiştir.

Evet, toplumun bütün fertleri kanun karşısında eşit olmalıdırlar; fakat bu eşitlik kanunun uygulanması açıındandır (yani adil olmak açısından), toplum seviyesinde ve ön görülen haklarda değil.

Nasıl olur da bir toplumda emredenle emredilen, küçükle büyük, akıllıyla akılsız, bilgiliyle bilgisiz, zalimle takvalı bütün toplumsal özelliklerde eşit olur da, buna rağmen toplu hayatını sürdürür de dağılmaz.

Buna binaen, insan toplumunun bir parçası olmakla toplumun bir parçası olmanın keyfiyet ve niceliği iki farklı konudur; dolayısıyla bu ikisini birbiriyle karıştırmamak gerekir. İnsan toplumunun durumunu tamamen göz önünde bulundurmak, onun azalarında toplumsal adaletin uygulanmasını ve herkesin hakkettiği kadar haklardan yararlanmasını gerektirir.

*

İslam dini kadına toplumda nasıl bir yer vermiştir? İşaret ettiğimiz gibi, İslam güneşi bu dünyanın bulanık ufkundan doğup parlak ışııyla dünya ve dünyada yaşayanları aydınlığa kavuşturduğunda dünya birbirinden tamamen farklı iki gruba ayrılmıştı:

Bir grubu medeniydi; büyük Rum imparatorluğu, İran ve Mısır, Habeş, Hinduçin gibi diğer milletlerdeki padişahlık gibi; bu milletlerde kadı bir esir hükmündeydi; yani düşünce ve amel özgürlüğüne sahip olmayan,

toplumun genel meziyetlerinden tamamen mahrum bir insandı, miras alamaz, işine saygı duyulmazdı, yeme, içme, giyme, mesken, evlenme, boşanma, muaşeretler çeşitlerinde, mallarda tasarruf vs. gibi konularda hiçbir bağımsızlığa sahip değildi.

Aldığı her nefes ve attığı her adım erkeğin izniyle olmalıydı, bir zulme veya tecavüze uğrasaydı onun şikayetini erkekler etmeli, davasını erkekler açmalıydı, kadının dava, tanıklık ve sözüne itina edilmezdi.

İkinci grup, Afrika halkı ve bayındırlık bölgelerin köşe-bucağında yaşayanlar gibi geri kalmış millet ve kavimlerdi; bu kavim ve milletler arasında kadın insan bile sayılmıyor, toplumun asalağı kabul edilir, hayvanların, sömürölmüş ve hizmete geçirilmiş varlıkların safında yer

veriliyordu.

Yük taşır, avlanır, erkeklere hizmet eder, çocukların terbiyesiyle uğraşır, hasta bakıcılığı yapar, kocalarının veya onların istedikleri kimselerin şehvet ateşini söndürür ve bazen de kıtlık döneminde ve büyük misafirliklerde onun etiyle beslenilirdi.

İslam'ın zuhurunun genel muhiti ve Arabistan yarım adasının özel muhitinin o günkü umumi durumu böyleydi. O bölgenin halkı genellikle çöl hayatı yaşadığından ve yine dışarıdan büyük Rum,

İran, Habeş ve Mısır milletleriyle sınırlı olmalarından ve içeriden de Yesrib ve etrafındaki Yahudilerle, Yemen ve Irak Hristiyanlarıyla haşır-neşir olmalarından ve büyük çoğunluğu putperest olduğundan yaşam şekilleri bu milletlerin örf ve adetlerinden oluşmuş ve herkesin gidişatından bir pay almıştı.

Rum, İran ve diğer milletler gibi kadının toplumun genel haklarından mahrum eder ve ona karşı hiçbir toplumsal saygı göstermezlerdi. Bedevi adetleri nedeniyle kadını esasen alçaklık ve utanç kaynağı bilip, kızıdan nefret etmeleri dışında hatta Temimoğulları kabilesi kızları diri diri gömüyorlardı. Nitekim Kur'an-ı Kerim de özellikle bu iki konuya itiraz etmektedir:

“Onlardan birine kız (çocuk) müjdelendiği zaman içi öfkeyle-taşarak yüzü simsiyah kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı kavminden gizlenir. (Şimdi ne yapsın) Onu, hakaretle tutsun mu yoksa onu toprağa mı gömsün! Bak, ne kötü hüküm veriyorlar.”[6] “Ve sorulduğu zaman o diri diri toprağa gömülen kıza: Hangi günah(ı) yüzünden öldürüldü? diye”[7]

Tavsif ettiğimiz böyle bir ortamda, İslam dini kadını insan toplumunun gerçek parçası ve mükemmel üyesi kıldı, esirlikten kurtardı, ona irade ve amel özgürlüğü verdi. Kadın erkekle ölen tabakanın miras bıraktığı servete ortaktır ve babasından, kardeşinden, amcasından, dayısından, diğer akrabalarından ve eşinden miras alır,

kendisi için meşru olan her işi ve her türlü yaşamı seçmede serbesttir, amelinin toplumsal saygınlığı ve değeri var, kendi haklarını talep ederek yetkili mercilere doğrudan doğruya müracaat edebilir ve hakkı çiğnendiğinde dava açabilir,

tanıklıkta bulunabilir ve kadının yaşamının külliyatının temin olduğu bütün bu merhalelerde erkeğin kadın üzerinde hiçbir türlü velayet ve kayyımlığı yoktur.

“Sürelerini bitirince artık kendileri için uygun olanı yapmalarında size bir günah yoktur.”[8] “Ana babanın ve akrabaların geriye bıraktıklarından kadınlara da pay vardır. Gerek azından, gerek çoğundan bir hisse ayrılmıştır.”[9]

Resulullah’ın (s.a.a) sireti bu konunun cüziyatıyla doludur; fakat bu makalede onları genişçe nakletmeye fırsatımız yok.

Erkek haklarıyla kadın haklarının mukayesesinin tadili: Kadının mirastan aldığı pay erkeğin aldığı payın yarısıdır. “Allah size çocuklarınız hakkında, erkeğe kadının payının iki katını tavsiye eder.”[10]

Bu merhalede her ne kadar da kadının makamı erkeği makamından aşağı tutulmuşsa da ancak bu noksanlık başka bir yolla giderilmiştir ve o da kadının nafakası (geçiş masrafları)nın erkeğin üzerine bırakılmasıdır. Bu alanda İslam’ın temel görüşünü inceleyerek gerçek maksadın ne olduğunu anlamak gerekir.

Şüphesiz kadında his ve duygu ruhu akıl etme, düşünme ruhuna galiptir; kadını bütün hal ve amelleri çeşitli ince şefkat ve duyguların mazhar ve cilvegahıdır ve erkek ise yaratılışı gereğince bu ruhiyenin tam karşı noktasında yer almıştır. Konunun başında değinildiği gibi İslam dini insan toplumunu düzene sokmada akıl ve düşünceyi duygu ve hislerden öne geçirmektedir.

İnsan toplumuna külli bir görüşle baktığımızda her asırda dünyadaki tüm servetler o asrın insanlarına aittir; o asrın insanları hayatta oldukları süre içerisinde ondan yararlanır ve öldükten sonra da kendilerinden sonrakilere (gelecek nesle) miras bırakır ve o tabaka yok olup gidince adet üzerine yarı yarıya kadın ve erkekten oluşan sonraki tabaka iş başına geçer,

servetin üçte ikisini erkek ve üçte birini de kadın alır, kadının nafakası erkeğin üzerine olduğundan kadının hakkı olan malın üçte birinde erkekler tasarruf edemez ve erkeklerin üçte iki payları erkekle kadın arasında yarı yarıya kullanılır ve sonuçta dünya servetinin üçte ikisinden kadınlar,

üçte birinden ise erkekler yararlanırlar; bu miktar onların Kur'an-ı Kerim'de belirtilen paylarının tersidir: "Erkeklerin kadınlar üzerinde bulunan hakları gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakları vardır."[11]

Bu uyum gereğince, malikiyet, malı idare ve çalıştırma açısından erkek yeryüzünün servetinin büyük bir bölümüne sahiptir ve bunun yuları ona teslim edilmiştir; fakat servetin büyük bölümünden kadın yararlanır sahiptir; işte toplumsal adalet de bunu gerektirir; yani, servetin idare ve korunması akla ve ondan yararlanma ise duygu ve hislere bırakılmalıdır.

İnsanın ameline saygı duyulması, el emeğine kendisinin sahip olması ve onu kullanması açısından İslam dininde kadın tamamen serbesttir; hiçbir engelle karşılaşmadan veya erkeğin yönetim ve kayyımlığına girmeksizin amel ve iradesinde serbesttir.

Öğrenme, öğretme, terbiye, meşru toplumsal ilişkiler ve beğenilir muaşeret konusunda da kadınla erkek arasında en küçük bir fark yoktur; ziynetlerini ortaya koymama, kendini sergilememe, cilve yapmama ve erkeklerin şehvetini uyandırmama şartıyla kadın erkeklerle muaşerette serbesttir.

"Sürelerini bitirince artık kendileri için uygun olanı yapmalarında size bir günah yoktur." (Bakara, 234)

İslam açısından makam ve saygınlık ihtilafının yegane kaynağı olan dini ameller ve meziyetler hususunda erkekle kadın arasında hiçbir fark yoktur. "Ben, sizden erkek kadın, hiçbir çalışanın işini zayi etmeyeceğim. Hep birbirinizdensiniz." (Âl-i İmran, 195.) "Ey insanlar, biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah yanında en üstün olanınız, (günahlardan) en çok korunanınızdır." (Hucurat, 13.)

Hiçbir tabakada hiçbir imtiyazın geçerli görülmediği, İslam'da sadece takva ve din hizmetleri imtiyazının muteber olduğu konusunda; bu merhalede de kadınla erkeğin hiçbir farkı yoktur ve takvalı bir kadın takvasız bin erkekten daha saygın ve üstündür.

Nikah ve evlilik konusunda da kadın istediğiyle evlenmekte serbesttir. Fakat miras farzları ve yine evlilik ölçülerinin nispet ve akrabalık esasına dayandığından kadın bir anda birden fazla erkekle evlenemez, diğer erkeklerle karı-koca ilişkisi kuramaz.

Fakat erkek eşleri arasında adaleti gözetme şartıyla birden fazla kadınla evlenebilir. İnsan toplumlarının tabiatı ve karşılaşılan beklenmedik olaylar üzerinde düşünüldüğünde bu hükmün doğruluk ve sağlamlığı ve mantıklı olduğu açıklık kazanmaktadır;

çünkü insan toplumunda kadınla erkeğin sayı bakımından eşit olduğu farzedecek olursak (nitekim çoğu sayımlar bunu gösterir) eğer belli bir yılı başlangıç tutar,

o yıla diğer yıllarda dünyaya gelen erkek bebeklerle kızları ayrı ayrı toplarsak, erkek çocukların bir grubunun tabii veya kanuni mükellefiyet yaşına erdiği ilk yılda evleneme şartlarına sahip olan kızların erkeklerden kaç kat fazla olduğunu görürüz.

Diğer taraftan, kadınların az bir grubu dışında çoğunluğu elli yaşından sonra doğuramazlar; oysa erkekler genelde ömrünün son anlarına kadar çocuk yapma gücüne sahiptirler. Toplumda erkeklerle kadınların sayı bakımından eşit olduğu ve erkeğin bir kadından fazlasıyla evlenmesinin yasaklanması varsayımında sürekli birçok yetenekler iptal olacaktır.

Bunların dışında can alıcı savaşlar, zor ve tehlikeli işler gibi sürekli karşılaşılan beklenmedik tabii olaylar sayısız miktarda erkeğin canını almakta, sonuçta çok sayıda kadınlar dul ve evlenme çağındaki bir çok kızlar kocasız kalmaktadır.

Bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesinin yasaklanması durumunda iffet perdelerinin yırtılması ve meşru olmayan çocukların dünyaya gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Nitekim birinci ve ikinci dünya savaşının sonuçları bu konuyu ispatlamıştır; bu savaşlardan sonra durum öyle bir yere vardı ki kocasız kadınlar sonunda Alman devletinden

İslam dininde olduğu gibi bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine müsaade etmesini ve böylece kocasız kadınların sorunlarının halledilmesini istediler; gerçi bu istekleri kilisenin muhalefetiyle reddedildi.

Bu olayın kadınların, erkeklerin birkaç kadınla evlenmelerine muhalefetleri tabiat ve fitratın gereği değil, örf ve adete dayandığını göstermektedir; yine bu İslami hükme,

“erkeğin birden fazla kadınla evlenebilmesi hükmü toplumda kadınların duygu ve hislerini

yaralamış, kalplerini kırmış, onlarda intikam hissini uyandırmış ve bir çok tatsız olayların kaynağı olmuştur” şeklindeki itirazlarına en güzel cevaptır.

Çünkü bu olay ve benzerleri, ihtiyaç duyulduğunda ve kadınların evlenebilmek istediklerinde koca azlığıyla karşılaştığında bütün bu muhalif düşünceler muvafık düşüncelere dönüşeceğini ve bu hüküm karşısında teslim olunacağını ispatlamaktadır.

Ayrıca birden fazla kadınla evlenme olayı İslam dininden önce belli bir sınırla sınırlanmadan ve İslam dininde ise belli bir sınırla uzun zamanlar uygulanmış, hiçbir zaman toplumun düzenini bozmamış, kayıtsızlık meydana getirmemiştir;

evli erkeklerle ikinci, üçüncü veya dördüncü karısı olarak evlenen kadınlar da yerden bitmemiş veya gökyüzündeki başka kürelerden inmemişler, bu itirazda bulunan kişinin görüşüne göre tabiat ve fıtratları gereğince erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine muhalif olan kadınlardı.

Yine İslam dini erkeğin aynı zamanda birden fazla kadınla evlenmesini farz kılmamış, erkeğin onlara karşı adaletsiz davranmaktan korkmadığı ve aralarında adaleti uygulayabileceği durumda birden fazla kadınla evlenmesini caiz görmüştür.

Bütün bunlarla birlikte İslam dininde kadının, kocasının başka bir kadınla evlenmesini engelleyebilmesi veya bu durumda kocasını kendisini boşamaya zorlayabilmesi için bir yol bırakılmıştır. Bunun bir benzeri boşamada da söz konusudur,

dinimize göre boşama hakkının ilk etapta erkeğin elinde olmasına rağmen kadın bir yola baş vurarak boşama hakkını erkeğin elinde çıkarabilir veya zaruret durumlarını göz önünde bulundurarak bu yollara baş vurarak bu hakkı kendi elinde tutup içini rahatlatılabilir.

Evlilikte boşama yasası ve bunun yasama hasebinde erkeğe verilmesi meselesi (gerçi kadın da özel bir takım yollarla gayr-i müstakim olarak boşama hakkını kendi eline geçirebilir) İslam dinine has bir övünç kaynağıdır.

Dünyanın medeni milletleriyle kanuni devletleri çektikleri bir çok ıstıraplar ve uzun çekişmeler sonucu nihayet boşamayı kanuni bilmiş, buna rağmen boşama hakkını doğrudan doğruya hem

erkeğe ve hem de kadına verdikleri için her yıl boşanma

(özellikle kadınların isteğiyle gerçekleşen boşanmaların) oranının yükselmesi bu devletlerin bedenini titretmiş ve bunun bir çaresini bulmaya çare yöneltmiştir. Özellikle kadınların boşanma için ileri sürdükleri deliller, gazetelerde ve umumi dergilerde yayınlanan raporları İslam'ın görüşünün metanetini güneşten daha fazla aydınlatmaktadır.

*

İslam'da kadınların sınırlılık durumları: Geçen bahislerden anlaşıldığı gibi, İslam'da kadın yaşamının çeşitli alanlarında ve toplumsal imtiyazlarında erkekte geri kalmamış, her durumda düşünce ve amel serbestliğini kaybetmemiş, erkeğin velayet ve kayımlığı altına girmemiştir.

Bu alanda kesin olarak söyleyebileceğimiz şey, evlilik konusunda kadının erkeğe itaat etmesinin gerekliliğidir.

İslam dininde tepeden tırnağa sevgi ve şefkatle dolu kadının sınırlılığı üç akli alandadır; İslam dini bunları duygu ve hislerden ayrılması için akıl ve düşünceye bırakmış ve üç başlık altına almıştır: "Hükümet, hakimlikve cihad."

Dini buyruklardan ve Resulullah'ın (s.a.a) sünnetinden anlaşıldığı kadarıyla İslam toplumunda kadın hükümet ve yönetime geçemez, kadın kadı ve hakim olamaz, kadın doğrudan doğruya cihada katılıp savaşıamaz.

"Süs içinde yetiştirilip, açık olmayı (tartışmayı ve kavgayı beceremeyeni) mı (Allah'ın çocuğu yaptılar)"[12] "Erkekler, kadınlar üzerinde yöneticidirler." (Nisa, 34) Bu üç konunun düşünme ruhuyla ilişkisi, bunların duygu ve hislerin müdahalesiyle zayi oluşu o kadar açıktır ki hiçbir bahis ve incelemeye gerek yoktur, kesin inceleme onda en küçük bir şüphe bırakmamalıdır.

Dünyanın medeni milletleri birkaç yüz yıl içinde kadın ve erkeği takriben bir safta kılmış ve bütün gücüyle kadın ve erkeği eğitip terbiye etmeye girişmiş ve bu yolda binlerce ve milyonlarca bilgin ve becerikli kadınlar meydana getirmeye çalışmışlar,

toplumsal buluşlar hazırlamışlar, fakat hala yöneticiler, hükümetin başları, hakimler, kanun bırakanlar ve askeri komutanlar listesinde kadınların sayısı erkeklerle eşit olmamıştır ve hatta

erkeklerin sayımına önemli bir yaklaşımları da olmamıştır.

Hiç unutmuyorum, son savaşın başlarında savaş Fransa topraklarına uzadı, acı savaşlar tam bir şiddetle sürüyordu. Gökyüzünden ateş yağdığı ve yerden kan fışkırdığı bir halde Fransa ordusunun yüksek dereceli üyelerinden biri olan Fransalı bir kadın (gazetelerde yazıldığı üzere) önünde makas alameti olan güzel bir kadın şapkası buldu!

Muta veya Geçici Evlilik

Hicri 1342 Behmen'inde "Keyhan" gazetesi "İnsan tabiatı gereğince bir kadınla yetinemeyecek varlıklardandır" konusunda Dr. Russellî'nin görüşünü yayınladıktan sonra -bu alanda- serbest bahis için bir sütun açtı...

Tabii olarak bahis muta veya geçici evlilik meselesine dönüştü ve Kürdistan Ehl-i Sünnet ulemasından Merduh bey bir makalesinde bu alanda Şii fakihlerinin görüşlerine saldırdı. Bunun üzerine Allame Tabatabai'den Merduhi'ye bir cevap vermesi rica edildi...

Fakat Allame Tabatabai'nin cevabı hazırlandıktan sonra Keyhan gazetesi'nin serbest sütun (!)u kapandı ve bu bahis Keyhan gazetesinde yayınlanmadı. Şimdi herkesin yararlanabilmesi için Allame Tabatabai'nin cevabını tam metnini ve daha sonra bu alandaki başka bir yazısını yayınlıyoruz.

(Husrovşahi)

Keyhan gazetesinin 6169. sayısında (24. Behmen 1342 hş.) muta nikahını caiz gören Şia mektebini eleştiren Merduhi beyin imzasıyla bir makale göze çarpıyordu.

Merhudi bey sözlerine istidlal etmiş, fakat ne yazık ki istidlalini, yaklaşık bin dört yüz yıldır iki büyük Şii ve Sünni mektebi bilginleri arasında söz konusu olan bir bahiste, bu ihtilafın patlak verdiği ilk günlerde söylenilen ve yüzlerce defa cevaplanan, iki mektebin fıkıh ve kelam kitaplarında yansıyan konular üzerinde bina etmiştir.

Bunu doğruya hamletmenin tek yol şudur: Merhudi beyin bu geniş bahiste yeteri kadar

mutaalası olmamış, bu alanda kulağına ulaşan ve mezhebi taassubu gereğince beğenisini kazanan birkaç kelimeyle, Şii bilginlerinin bu sözlerden haberi olmadığını sanarak gazete okuyucularını bilgilendirmek istemiştir.

Bunun tanığı, bahsinin başlangıcında yapmış olduğu gülünç bir rivayettir: “İki muta var ki Resulullah döneminde helaldi; ben onları yasaklıyorum ve kim bunları yaparsa cezalandırırım:
Bunlardan biri muta nikahı ve diğeri ise evcil eşeklerin eti”

Bu rivayetin baş kısmı ikinci halifeden nakledilen bir hutbeden ve alt kısmını ise Sahih-i Buhari ve diğerkitaplarda İmam Ali’den (a.s) rivayet edilen bir rivayetten almış bu ikisinin toplamını gülünç bir rivayet şeklinde Şia’ya nispet vermiştir!

İkinci halifenin hutbesinin tercümesi şöyledir: “İki muta var ki Resulullah’ın döneminde helaldi; ben ise yasaklıyorum. Bunları yapacak olanları cezalandıracağım. Bu iki mutadan biri hac mutası (hacc-ı temettü), diğeri ise muta nikahıdır.”

İmam Ali’den (a.s) nakledilen bölümün tercümesi şöyledir: “Resulullah Hayber savaşında kadınların mutasını ve evcil eşeklerin etini yasaklamıştır.”

Merduh beyin hutbesinin tercümesi ise şöyledir: “İkinci halife buyurmuştur ki: İki çeşit muta var ki Resulullah’ın döneminde helaldi ve ben ise onları yasaklıyorum ve kim bunları yaparsa cezalandırırım. Olardan biri muta nikahı, diğeri ise evcil hayvanların etidir.”

Dolayısıyla böyle bir mantıkla karşılaşarak bahse girişmek isteyen kimsenin yapması gereken şey basbayağı bellidir.

Biz, bu gibi meselelerde yeteri kadar mutalaası olmayan kimselerin aydınlanması için Merduh beyin sözleri etrafında birkaç noktayı hatırlatacağız. Bu alanda yapılabilecek bütün eleştiri ve itirazlara memnuniyetle cevap vermeye hazırız.

Merduh bey diyor ki: “Eğer muta yasaklanmamış olsaydı bunu bütün Müslümanlar uygularlardı ve bu sadece Şia’ya has olmazdı.”

Evet, ikinci halifenin yasaklamasından önce muta nikahı umumen bütün Müslümanlar ve

Resulullah'ın (s.a.a) sahabesi arasında uygulanıyordu.

[1] - Fıransa din kurultayı miladi 586 yılında kadın hakkında uzun bahisten sonra kadının da bir insan olduğu, fakat erkeklere hizmet için yaratılmış olduğu sonucuna vardı. Ve yaklaşık yüz yıl öncesine kadar İngiltere'de kadın insan toplumundan sayılmıyordu.

Yine çoğu eski dinlerin kadının amelinin Allah katında kabul olmadığını söylüyorlardı; eski Yunan'da diyorlardı ki: Kadın, şeytanın meydana getirdiği bir çirkinlik ve pisiliktir.

[2] - Ahkaf, 30.

[3] - Mü'minun, 71.

[4] - Âl-i İmran, 195.

[5] - Hucurat, 13.

[6] - Nahl, 58-59.

[7] - Tekvir, 8-9.

[8] - Bakara, 234.

[9] - Nisa, 7.

[10] - Nisa, 11.

[11] - Bakara, 227.

[12] - Zuhruf, 18